

რუსულან მიქაუტაძე

ალექსანდრე იობიძე – კოლხური ვაჟის აღორძინების ინიციატორი საქართველოში

ცნობილი აგრონომი ალექსანდრე იობიძე მოღვაწეობდა მე-20 საუკუნის 30-60-იან წლებში. მან განადგურებას გადაარჩინა არაერთი უძველესი ქართული ვენახის ჯიში.

ალექსანდრე (საშა) სამსონის ძე იობიძე დაიბადა 1892 წელს ქუთაისის გუბერნიის სოფელ საფიჩხიაში, აზნაურ სამსონ (სარდიონ) იობიძის ოჯახში. ქუთაისის რეალურ სასწავლებელში სწავლის დროს მან მიზნად დაისახა უპატრონობით და მოუვლელით გაპარტახებული ქართული ვენახი ფეხზე დაეყენებინა. ამ მიზანმა მიიყვანა ის ყირიმში მაგარაჩის მევენახეობა-მეღვინეობის საიმპერატორო სკოლის ორწლიან უმაღლეს კურსებზე. მისი მასწავლებლები იყვნენ იმ დროსათვის ცნობილი სპეციალისტები: ბარბერონი, ბაგრევი და შჩერბაკოვი. უმაღლესი კურსების დამთავრების შემდეგ ქუთაისს დაუბრუნდა. სწორედ ქართული ვაჟის განახლების აუცილებლობას ეხება მისი არაერთი წერილი, რომელსაც ხშირად აქვეყნებდა ქუთაისში გამოქვეყნდებულ “სასოფლო გაზეთში”. 1916 წელს მან მუშაობა დაიწყო ქუთაისის გუბერნიის სოხუმის ოლქის ინსტრუქტორ-სპეციალისტად, თუმცა მალე კვლავ ქუთაისში დაბრუნდა და სოფლის მეურნეობის სპეციალისტთა მომზადების საქმეს მოჰკიდა ხელი. შემდეგ საკუთარი ინიციატივით გადავიდა გურჯაანის რაიონის სოფ. ჩუმლაყში, წინანდლის მამულში. აქ მან 50 ჰექტარზე ამერიკული საძირე ვაჟის სადღეე გააშენა, რომელმაც მოგვიანებით, როცა ქართულ ვაჟს ავადმყოფობა გაუჩნდა და საფრთხე დაემუქრა მის არსებობას, დიდი როლი შეასრულა კახეთის მევენახეობის აღდგენის საქმეში.

1926 წელს ალექსანდრე იობიძე დაინიშნა სოხუმის მაზრის აგრონომად. ამავე წელს მან გამოაქვეყნა საგაზეთო წერილი “Закультурное виноградарство в Абхазии”, სადაც აფხაზეთის მშრომელებს მოუწოდებდა ხელი მოეკიდათ კულტურული მევენახეობისათვის და დასახა ამ დარგის, აღორძინების კონკრეტული გზები. ამავე წელს მან პირველად შეიტანა აფხაზეთში “ცოლიკოური” და სათავეში ჩაუდგა მისი პლანტაციების გაშენების საქმეს. ბევრი უნდობლად უყურებდა დაბლარი ჯიშის ვენახს, მაგრამ მან დაძლია ეს წინააღმდეგობა. თვითონ არჩევდა ნიადაგს, კოლმეურნეებს ასწავლიდა მცენარის მოვლის აგროწესებს და ნელ-ნელა საქმე წინ მიიწევდა (ი. ხუბუა, 1960).

1927 წელს ალ. იობიძის ინიციატივით სოხუმში შეიქმნა მევენახეობა-მეღვინეობის განყოფილება, თვითონ კი დამტკიცებულ იქნა განყოფილების გამგედ. 1932 წელს ის მონაწილეობდა აფხაზეთის მევენახეობის

განვითარების პერსპექტიული გეგმის შედგენაში. მისი ხელმძღვანელობით გაშენებულ იქნა ბომბორის საბჭოთა მეურნეობა გულაუთაში. 1934-1935 წლებში იგი ხელმძღვანელობდა საქარის მევენახეობის საცდელი სადგურის აგროტექნიკის განყოფილებას. მალევე, 1936 წელს, დაბრუნდა აფხაზეთში.

აღ. იობიძემ ზედმიწევნით იცოდა მსოფლიო მევენახეობის ისტორია. ზეპირად ჰქონდა შესწავლილი სხვადასხვა ქვეყნების გამოჩენილ მოღვაწეთა და მოგზაურთა აზრი ქართული ვაზის შესახებ, იგი ცდილობდა გაერკვია, კოლხეთის რომელი ვაზის ჯიშები იძლეოდნენ იმ სანაქებო ღვინოებს, რომლებიც აღწერილი იყო ძველ ბერძნებთან, შარდენტან და ა.შ. სწორედ ამ საკითხის გადაწყვეტის სურვილმა მიიყვანა იგი 1936 წელს ბომბორის ტყეში, სადაც 5 წელი მარტო ცხოვრობდა, დადიოდა და შეუპოვრად ეძებდა კოლხური ჯიშის ვაზს. იპოვა და აღადგინა კიდევ საუკუნის წინათ დაკარგული კოლხური სახელგანთქმული “დღუნდღუმის“, “პუმპულას“, “მახვატელის“, “ზედაგის“, “ამლახუს“ პირველი ლერწები. საკუთარ ნაკვეთზე გადმოიტანა ისინი და მიიღო კიდევ ის ტკბილი ღვინოები, რომლებიც ლეგენდებშია მოხსენიებული. მისი მაძიებელი ბუნების დასტურია ერთ-ერთ პოლონურ ჟურნალში გამოქვეყნებული სტატია: “ამ ღვინოს სვამდა ოდისევსი“, სადაც მითითებულია, თუ როგორ იპოვეს არქეოლოგებმა სოხუმთან ახლოს 22 საუკუნის წინანდელი ქვევრი, შიგნით ყურძნის წიპწიპებით. ეს წიპწიპები ალესანდრემ დათესა და მიიღეს ისეთი ყურძენი, რომელიც შემადგენლობით და არომატით ძალიან ჰგავდა აფხაზურ ჯიშს – “კაჭიჭს“*.

1936 წლიდან აღ. იობიძე მუშაობდა საქართველოს სსრ სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მეზღვრობის, მევენახეობისა და მეღვინეობის სამეცნიერო-საკვლევო ინსტიტუტის, სოხუმის დასაყრდენი პუნქტის მეცნიერ მუშაკად. ამავე დროს, 1939 წლიდან მოღვაწეობდა გულაუთის რაიონის ახალსოფლის ორჯონიკიძის სახელობის კოლმეურნეობაში მთავარ აგრონომად.

აფხაზურად **აშიცრა** “ბზიანს“ ნიშნავს, **არაშახო** – “თელიანს“. ასე ჰქვია ბომბორის ველის ცალკეულ უბნებს. ეს თვალშეუდგამი ველი გულაუთიდან თეთრწყალამდეა გადაჭიმული. იგი მივარდნილი და უდაბური ადგილი იყო. თუმცა ბზიანში შეხვდებოდათ ალაგ-ალაგ ლაღად გახარებულ გარეული მწარე ვაზის დაღვარჭნილ ტოტებს, თელიანში კი აფხაზურ მაღლარს: **ახარდანს**, **ამლახუსს**“ **აჯშხარას** და **ალიბიჟს** ქარვის მტევნები მოესხა და ფრინველთა გუნდი ჟივილ-ხივილით ეხვეოდა (მ. გვასალია, 1960).

მე-19 საუკუნეში აფხაზეთში ორმოცამდე ადგილობრივი ჯიშის ვაზი ხარობდა. თითქმის ყველა მაღლარი იყო, მაგრამ ვაზს ავადმყოფობა გაუჩნდა და გადაშენდა. გაჩნდა აზრი, რომ თითქოს აფხაზეთში კლიმატური პირობების გამო ვაზის წარმოება არ შეიძლებოდა, ხალხი ამ აზრს ვერ ეგუებოდა, ცდილობდა ძველი ჯიშების აღდგენას, მაგრამ მეფის მთავრობა

* ჟურნალის ეს გვერდი ინახება სტატიის ავტორთან. სამწუხაროდ, არ არის მითითებული ჟურნალის დასახელება. ჟურნალი უნდა იყოს გამოსული დაახლოებით 1961 წელს.

მათ არაფრით ეხმარებოდა. ამიტომ ხალხს შემორჩა მხოლოდ მაღლარი ვენახი “იზაბელა“.

30-იანი წლების ბოლოს აფხაზეთში ფეხი მოიკიდეს მთიანი რაჭიდან ჩამოსახლებულმა მცირემიწიანმა რაჭველებმა. რაჭველები არ შეუშინდნენ ბუნებას, მაღარიას, გაჩეხეს ჩირგვნარი, ეკალ-ბარდები, “ძალყურძენა“ და ცხოვრება დაიწყო. სოფელს კი ახალსოფელი დაერქვა. სწორედ მაშინ შეესხა ფრთები აგრონომ ალექსანდრე (საშა) იობიძის ოცნებას, აფხაზეთში კულტურული ვენახის ზერები გაეშენებინა.

აგრონომ ალ. იობიძეს ცოტა შრომა როდი დასჭირდა იმისათვის, რომ რაიონის მაშინდელი ხელმძღვანელობისათვის დაემტკიცებინა, ამ კოლმეურნეობის თავისებური კლიმატისა და ნიადაგის პირობებისათვის, ნაცვლად ციტრუსების, თამბაქოსა და ევკალიპტისა, მიესადაგებინათ და ფართოდ დაენერგათ ვაზის კულტურა. მაგრამ არავის სურდა დაეჭვებინა, რომ აფხაზეთის მიწაზე ვაზს დიდი პერსპექტივა ჰქონდა.

1933 წელს კოლმეურნეობის ტერიტორიაზე მოეწყო მევენახეობა-მეღვინეობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის აფხაზეთის დასაყრდენი პუნქტი. საცდელ ნაკვეთზე ალ. იობიძე წლების განმავლობაში სწავლობდა ვაზის 210-ზე მეტ ჯიშს, ამცნობდა, აღმოაჩენდა, ადგილობრივ პირობებს უხამებდა. მათ შორის 25 აფხაზური ვაზის ჯიშის: “აპარდანი“, “აქმუატა“, “ალბიუი“ და სხვები. მან შეისწავლა ბევრი ჯიშის აგრობიოლოგია, შეიმუშავა მათი ჯიშობრივი აგროტექნიკა. მის სანერგეში გამოყვანილმა ბევრმა ჯიშმა საუკეთესო ნიადაგი ჰპოვა არა მარტო ახალსოფლის მიწაზე, არამედ მთელს აფხაზეთში. მანვე აფხაზეთის ზონისთვის გამოიყვანა “ცოლიკაური“ და “კრახუნა“, აფხაზური ჯიშები: “კაჭიჭი“, “აკასირხვა“, “ახარდანი“, “ამლახუ“ და სხვა. განსაკუთრებით ბევრს მუშაობდა “ჩხავერზე“, რომელიც გადაშენების პირას იყო და რომლისგანაც მიიღება სუფრის ნახევრად ტკბილი ღვინო ხილის არომატით.

“ჩხავერის საბჭოთა მეურნეობა გურიისში, ბახვში, ჰექტარზე 10-15 ცენტნერ ყურძენს იძლეოდა, რაც საზარალოა და ვენახის მოვლად არ ღირს. მე ეს ჩხავერი გურიიდან ბომბორაში უნდა ვადმომეტანა და ჩემს მიერ საცდელ ნაკვეთზე გამომუშავებული თავისებური გასხვილისა და ე.წ. ორსართულიანი შპალერის საშუალებით ყურძნის უხვი მოსავალი მიმეღო... ჩემი გეგმა ბევრს არ მოსწონდა და ვენახს წინ აღუდგნენ. ზოგს ჩაი უნდოდა, ზოგს გერანი, ზოგს ხეხილის ბაღი, მეაბრეშუმეობა და ა.შ. იძულებული ვიყავი საცდელ ნაკვეთზე მოკრეფილი სუფრის ყურძენი პარტიის საოლქო კომიტეტში წარმედგინა. ამ ნიმუშებს ხელმძღვანელთა ნამდვილი აღრთოვანება და გაოცება მოჰყვა. და როგორც იქნა, 1946 წლიდან ნება დამრთეს საქმეს შევდგომოდი. იცოდე, თუ მოტყუვდი, ახირებულო, შენს თავს “დააბრალო“, გამაფრთხილეს... ახლა კი ჰექტარზე ვკრეფთ 100-120 ცენტნერს“ (გაზ. “საბჭოთა აფხაზეთი“, 09.10.1960).

ბევრმა მეცნიერ-მუშაკმა ათეული წელი იმუშვა მაღლარი ჩხავერის ველური ჯიშის დაბლარად გაკულტურებაზე, მაგრამ შედეგები არ იყო სასურველი. სწორედ ამ საქმეს შეუდგა ალ. იობიძე. როცა ის გულაუთის

საყრდენი პუნქტის გამგედ დაინიშნა (1936), მას დახვდა გადაშენების გზაზე მდგარი ჩხავერის 12 ძირი. 1939 წლისათვის მან გამოიყვანა უკვე 100 ძირი და მიეცა შესაძლებლობა უფრო ფართოდ ჩაეტარებინა ცდები და დაკვირვებები. წლები ამუშავებდა ის მისი მოყვანის აგროწესებს და 1948 წელს მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ ჩხავერიდან შესაძლებელი იყო უხვი მოსავლის მიღება და იმავე წელს გააშენა ის 1 ჰა-ზე. 1958 წლისათვის უკვე მას 34 ჰა-ზე გადაჭიმული ჩხავერი ჰქონდა და ბოლო 8 წელს ჰა-ზე იღებდნენ 120 ცენტნერს. ასეთი მაღალი მოსავლის მიღების აგროწესები მან შეიმუშავა მრავალწლიანი დაკვირვების შედეგად. ცდის ქვეშ მყოფი მრავალი ფორმიდან საუკეთესო შედეგი გარდამავალი - ნახევრად ველური და ნახევრად კულტურული ფორმამიცემული ვაზიდან მიიღო. შემდეგ სიმძიმის ცენტრი ამ ფორმაზე გადაიტანა და საუკეთესო შედეგიც მიიღო. საგულისხმოა ის შედეგები, რასაც აგრონომმა ალ. იობიძემ მიაღწია სამრეწველო ჯიშის ჩხავერის მოსავლიანობის გადიდებაში. აქ გაშენებულ 10 ჰა-ზე ჩხავერის ზვრებში 1958 წელს საშუალოდ 100 ცენტნერი ყურძენი მიიღეს. ასეთი მაღალი მოსავლის მისაღებად მან გამოიყენა ვაზის თითოეული ჯიშის მიმართ მოწინავე აგროტექნიკური ღონისძიებები. მაგალითად, ცოლიკოურის ჯიშზე იგი თავისი ხანგრძლივი დაკვირვებით იმ დასკვნამდე მივიდა, რომ უხვი მოსავლის უზრუნველსაყოფად საჭირო იყო ჰა-ზე დატოვებულიყო 120-150 ათასი კვირტი, ხოლო ჩხავერისათვის 150-200 ათასი კვირტი. იმავე დროს განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმო ნიადაგის გულდასმით დამუშავებას და მისი ნაყოფიერების გადიდებას, ურომლისოდაც ვაზის ასეთ დატვირთვას გამართლება არ ექნებოდა. აგრონომი მიმართავდა მინერალური სასუქების მცირე დოზით გამოყენებას თითოეულ ჰა-ზე. მას, ნაცვლად 50-60 ტონა ნაკელისა, ყოველ ორ წელიწადში ვენახში შეჰქონდა 12-15 ტ. ნაკელი, რომელსაც თითოეულ ტონაზე უმატებდა 200 კგ სუპერფოსფატს, 100 კგ სულფატამინოლს და 100 კგ კალიუმს. ზოგ ადგილებში ნაკელის ნაცვლად შეჰქონდათ კომპოსტი და ტორფი. ასეთ ნარევეს აბნევენენ არა ზედაპირზე, არამედ ვაზის ძირების გარშემო 0.5 მეტრის სიღრმის ვიწრო ზოლებში. გამოცდილებამ აჩვენა, რომ ზედმეტი რაოდენობით აზოტოვანი სასუქების შეტანა აზიანებდა ვაზს, შესაბამისად ღვინის ხარისხს და მასში ცილების რაოდენობის შემცველობას. ამიტომ მან გადაწყვიტა ზაფხულზე ნიადაგში არ შეეტანა ის სასუქი, რომელიც შეიცავდა აზოტს.

დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა აგრონომი მწვანე ოპერაციებს, ვაზის მავნებლებსა და დაავადებებთან ბრძოლას. ვაზის ნაცრის წინააღმდეგ ხდებოდა ვენახის 5-6-ჯერ მოწამვლა “ბორდოს” 1%-იანი ხსნარით. აგრეთვე დაიწყეს შტამბის ამალღება და ლერწების დამაგრება მაღალ შპალერებზე. ვეგეტაციური პერიოდის დროს ზვრები მუშავდებოდა 2-3-ჯერ გოგირდით. ამით თავიდან იცილებდნენ ვაზის დაავადებას “ოიდიუმს”. გარდა ამისა, ვაზის ცრუფარიანას წინააღმდეგ ზაფხულზე ხდებოდა ვაზის დაზიანებული ქერქის გაწმენდა, მისი მოგროვება და დაწვა. ზაფხულში ხდებოდა 0,02 %-იანი ტიოფორის ხსნარით შესხურება (პ. სემიონოვსკი, 1958: 19).

ჩხავერის მაღალი მოსავლის მისაღებად, გაზაფხულის გასხვლისას აგრონომმა გადაწყვიტა დაეტოვებინა ზოგიერთი ლერწი 2-2,5 მ სიგრძეზე, ზემოთ კი გაუშვეს მსხმოიარე ლერწები 8-10 კვირტით. თითო ვაზზე დატოვეს 10-12 ლერწი. ვენახი ორიარუსიანი გახდა. ამაღლეს შტამპი 0,5 მ-დან 1 მ-მდე. ჩხავერი დარგეს უფრო შორიშორს 5 კვ.მ. დაშორებით, ანუ 1 ჰა-ზე 2500 ძირი (თუმცა აღ. იობიძეს ფანქრით აქვს ჩასწორებული 2000 3300-ის მაგიერ).

კოლმეურნეობაში მისი ინიციატივით შეიქმნა სანერგე მეურნეობა, რომელიც 3 ჰა-ზე იყო თავდაპირველად გაშენებული. ამცნობდნენ და ამზადებდნენ ჩხავერის ახალნამყენებს, რითაც ამარაგებდნენ მთელს საქართველოს. აქვე დაიწყო აფხაზური ჯიშების გამოყვანა სამრეწველო მოხმარებისათვის: “იზაბელა“, “კაჭიჭი“, “ამლახუ“, “აჩიკიმი“ და სხვ. 1956 წელს გამოყვანილ იქნა 30000 ნერგი, 1957 წელს კი – 100000. ნამყენებიდან კოლმეურნეობას საკმაო შემოსავალი ჰქონდა. აღ. იობიძე დიდ ზრუნვას იჩენდა როგორც აფხაზეთის, ისე მეზობელი სოჭისა და ადღერის რაიონებში ვაზის სათანადო ჯიშების შერჩევა-დანერგვისათვის. 1956-57 წლებში კოლმეურნეობამ სამტრედიის რაიონის ჩაბარა 60 ტონა ჩხავერი. შრომადღებზე ღვინის განაწილების დროს ჩხავერის ღვინოს მხოლოდ ჯილდოს ანგარიშში აძლევდნენ.

სასარგებლო მუშაობას ეწეოდა აგრონომი აღ. იობიძე მეღვინეობის ხაზითაც. მან შეიმუშავა “ჩხავერის“ დაყენების ორიგინალური წესი. ამისათვის მან გამოიყენა ისეთი ტექნოლოგია, რომელიც ახლოს იყო შამპანურის დაყენებასთან (პ. სემიონოვსკი, 1958: 22). შამპანური საქართველოში მზადდებოდა ღვინომასალებში დამატებითი სიროფის შეტანით, რაც იწვევდა მეორედ დუღილს და ბოთლებში გაზის დაგროვებას. მის მიერ ჩატარებულმა კვლევებმა აჩვენა, რომ “ჩხავერის“ მარცვლებში შაქრის რაოდენობა აღწევდა 24%-ს და მეორადი დუღილი “ჩხავერისა“ შესაძლებელი იყო მარცვლებში შაქრის დონის ამაღლებით. მან შეიმუშავა ახალი ტექნოლოგია; ღვინის დამზადებიდან დაახლოებით 6 თვის შემდეგ, როცა სრულად არ იყო დასრულებული დუღილი, “ჩხავერი“ ჩაასხეს სქელკედლიან ბოთლებში, რომელსაც თავი დაუცეს სპეციალური საცობით, მასზე დამაგრებული იყო მავთულიანი სამაგრები. ბოთლები მოათავსეს სპეციალურ სარდაფში ჰორიზონტალურ მდგომარეობაში მუდმივ ტემპერატურაზე, დაახლოებით 12-15 გრადუსზე. ამ დროს ბოთლებში ნელა მიმდინარეობდა მეორადი დუღილი, რასაც იწვევდა დარჩენილი შაქარი ღვინოში. 8-10 თვის შემდეგ ბოთლებს ათვალეიერებდნენ. მას ანჯღრევდნენ და ამოწმებდნენ დუღილის ხარისხს. გამოცდილი თვალი ატყობდა, დუღილი დასრულებული იყო თუ არა და მიიღო თუ არა ღვინომ სასურველი ხარისხი. თუ პროცესი დასრულებული იყო, ბოთლებს აბრუნებდნენ ყელით ძირს, რომლის შედეგადაც ბოთლში წარმოშობილი ნალექი საცობის თავზე გროვდებოდა. შემდეგ მას ხსნიდნენ მავთულიან გარსაკრავს და გაზის წყალობით, რომელიც რამდენიმე ატმოსფეროს უდრიდა, საცობი ვარდებოდა და თან გამოჰქონდა ნალექი. მას სწრაფად უკრავდნენ თავს და ბოთლს დააბრუნებდნენ ვერტიკალურ მდგომარეობაში, აუცილებლობის შემთხვევაში ბოთლებს ავსებდნენ და ისევ მოუკრავდნენ თავს მავთულით. მცირე

ხნის დაყოვნების შემდეგ ღვინო მზად იყო დასალევად (იქვე: 24).

1955 წელს კოლმეურნეობას ესტუმრნენ მეღვინე-მრეწველები საფრანგეთიდან, რომლებმაც აღფრთოვანება ვერ დამალეს ჩხავერის შუშხუნა ღვინის გასინჯვისას და თხოვეს მასპინძლებს, გაეცნოთ მისი დაყენების წესი, დაეთვალთ ირებინებინათ სარდაფები, სადაც ის ინახებოდა.

1957 წელს კოლმეურნეობის ფულადმა შემოსავალმა 4 მლნ მანეთს გადააჭარბა, აქედან 3.5 მლნ. მევენახეობიდან იქნა მიღებული. ვენახი უკვე 60 ჰა-ზე იყო გაშენებული, აქედან სრულმოსავლიანი 50 ჰა. არცთუ დიდი ფართობებიდან კოლმეურნობა იღებდა უხვ მოსავალს, 1954 წელს, რომელიც საერთოდ არ გამოირჩეოდა ყურძნის დიდი მოსავლიანობით, 1 ჰა-ზე აიღეს საშუალოდ 153 ცენტნერი ყურძენი, 1958 წელს კი საშუალოდ 211 ცენტნერი, რაც მთელს საბჭოთა კავშირში სანიმუშო შედეგი იყო. 1960 წლისათვის უკვე სანერგე მეურნეობას 8 ჰა ეჭირა, ხოლო ზვრებს - 136 ჰა.

1962 წელს კოლმეურნეობას ესტუმრნენ მევენახეობისა და მეღვინეობის მსოფლიო კონგრესის (რომელიც თბილისში ჩატარდა) მონაწილეები, რომელთაც მაღალი შეფასება მისცეს სელექციონერ ალ. იობიძის მუშაობას. თუმცა აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ის დიდად არ იყო აღფრთოვანელი კონგრესის წევრთა კოლმეურნეობაში ჩამოყვანის განზრახვით, რადგან მიაჩნდა, რომ კოლმეურნეობაში საქმეები ველარ მიდიოდა კარგად და შერცხვებოდნენ ასეთ საპასუხისმგებლო საქმეში. აი რას ვკითხულობთ მის ერთ ერთ წერილში, რომელიც თავის დას გამოუგზავნა (15.12.1961): “აქეთ კოლმეურნეობის საქმეები ძალიან არეულია. ასეთ მდგომარეობაში მოუგონიათ, რომ მევენახეთა მსოფლიო კონგრესის წევრები, რომელიც გაისად სექტემბერში შედგება თბილისში, ჩვენთან ჩამოიყვანონ საკოლმეურნეო ვენახების საჩვენებლად. საქართველოში მარტო ჩვენი კოლმეურნეობაა გამოყოფილი. ეყოფათ სირცხვილად, მაგრამ სადღაა სირცხვილი. ხალხი კი კოლმეურნეობიდან გარბის. პირდაპირ უარს ამბობენ სამუშაოდ გასვლაზე.”

1954 წლიდან ალ. იობიძე ყოველ წელს მონაწილეობდა სახალხო მეურნეობის მიღწევათა საკავშირო გამოფენებში, დაჯილდოებული იყო ოქროსა და ვერცხლის მედლებით, მედლით შრომითი მამაცობისათვის. მიღებული ჰქონდა საჩუქრად მოტოციკლი, შალის ძვირფასი ხალიჩა, რადიომიმღები, ტელევიზორი და სხვ. იგი შესანიშნავად ფლობდა ქართულ, რუსულ და ფრანგულ ენებს.

ალ. იობიძე იყო საქართველოს სსრ დამსახურებული აგრონომი. დისადმი მიწერილ წერილში (06.11.1960) იგი წერს: “დამიბარეს სოფლის მეურნეობის სამინისტროში იმ მიზნით, რომ თურმე უნდა მომცენ საქართველოს რესპუბლიკის დამსახურებული აგრონომის წოდება. რაც აფხაზეთმა ჩამიშალა, მოხდება მათ დაუკითხავად, მათი თავსხლავის დასხმით. თურმე ეს საქმე უნდა აღედგრა აკაკი ურუშაძეს (ცნობილ აკადემიკოსს), რომელსაც გაეგო აფხაზეთის მიერ ჩემი იუბილეს მიჩქმალვის ამბავი“. თუმცა იმდროინდელ საგაზეთო პუბლიკაციებში მითითებულია, რომ ის იყო აფხაზეთის ასსრ დამსახურებული აგრონომი. ჩვენ ამ შემთხვევაში დავყვრდებით მის წერილს.

როგორც ჩანს, კოლმეურნეობაში არსებულმა რთულმა ვითარებამ ძალიან იმოქმედა მოხუცზე და იგი მოულოდნელად, 1962 წლის 11 მაისს, გარდაიცვალა. ცნობილი ქართველი მევენახე-მელვინე ვაჟა გოცირიძე, ალექსანდრეს მოსწავლე, თავის ინტერვიუში, რომელიც მან მისცა 2008 წლის 13 სექტემბერს ჟურნალისტ ნუგზარ მჭედლიშვილს, შემდეგ იხსენებს: “სამი წლის წინ მშობლიურ სოფელში მომიწია ჩასვლა – აფხაზების უბანში, იქ, სადაც მისი გაშენებული ვენახის ზვრები იყო, ახლაც დგას ალექსანდრე იობიძის ძეგლი” (<http://www.vinoge.com/qarTuli-vazis-genofonds-ganad-gu-re-ba-emu-qreba>).

აღნიშნული ერთხელ კიდევ მეტყველებს იმაზე, თუ როგორ სცემდა პატივს ადგილობრივი მოსახლეობა ალ. იობიძეს, რომელმაც არაერთი აფხაზური ვაზის ჯიში გადაარჩინა განადგურებას და ხელი მიჰყო აფხაზეთის მიწაზე კულტურული ვაზის მოვლა-გაშენებას. მან დაამუშავა აფხაზეთის მიწისთვის ისეთი აგროტექნოლოგია, რომ შესაძლებელი ყოფილიყო დაბლარი ცოლიკაურის გაშენება. ალ. იობიძემ შემოუნახა ქვეყანას ძველი ქართული ჯიში ჩხავერი და შეიმუშავა მისი დაყენების ახალი ტექნოლოგია.

damowmebuli literatura

m. gvasalia, 1960 – m. gvasalia, axal bomborSi (narkvevi): gaz. "sabWoTa afxazeTi", 1960.

i. xubua, 1960 – i. xubua, venaxis mesaidumle: gaz. "sabWoTa afxazeTi", 1960. #119, 17.06.1960.

marani - marani (<http://www.vinoge.com>). 28.03.2019.

П. Семеновский, 1958 - П. Семеновский. Экономика колхозам. Орджоникидзе. Библиотека колхозника Абхазии. вып. 28-29. Сухуми, 1958.

RUSUDAN MIKAUTADZE

**ALEXANDRE IOBIDZE - THE INITIATOR OF THE REVIVAL
OF COLCHIS VITICULTURE IN GEORGIA**

Alexandre Iobidze was born in Kutaisi. While still studying at college, he decided to revive Georgian viticulture which was desolated and absolutely abandoned. His goal was to find free lands and begin cultivating the vineyards.

In 1916 he was appointed as an agronomist in the Sukhumi district of KutaisiGubernia. Soon, he moved to Tsinandali estate in the village Chumlaki of Gurjaani. Here he planted 50 acres of the basis of American vine, which has played a major role in restoring Kakheti viticulture, as the Georgian vine plants were diseased and were under the threat of extinction.

In 1926 he returned to Sukhumi district and urged the population to revive cultural vine in Abkhazia. Alexander convinced the local authorities and started cultivating Tsolikouri in Abkhazia.

For five years, since 1926 he lived alone in the forest of Bombora and was looking for the Colchian vine vigorously. He found and restored the famous Colchian “Dgundgushi”, “Pumpula”, “Makhvateli”, “Zedagi”, “Amlaxu”.

On the experimental plot of Akhalsopeli Iobidze had been studying more than 210 different kinds of vines over the years. Among them were 25 Abkhazian vines / Akhardani, Azhkhkhuata, Aghbidziand others. He studied their agrobiolgy, developed their agrotech. He also cultivated Tsolikouri and Krakhuna for Abkhazian soil, other Abkhazian vines-Akasirvakh, Akhardani, Amlakhu, and others, but special attention paid to Chkhaveri, which was on the verge of extinction. In their collective farm, they were preparing Chkhaveri’s one-year-old vine shoots, thus supplying them throughout Georgia.

He developed the original way for Chkhaveri winemaking, which surprised French winemakers who visited the farm in 1955 and asked him to get acquainted with the rules of his invention.

Al. Iobidze was the honorable agronomist of Georgia, participant, and winner of many soviet and international exhibitions. Al. Iobidze’s merit is great for the survival of the ancient Colchian vines and for the development of Georgian viticulture.